

Brüssel, 14.3.2018
COM(2018) 91 final

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Teine aastaaruanne Türgi pagulasrahastu kohta

Sisukord

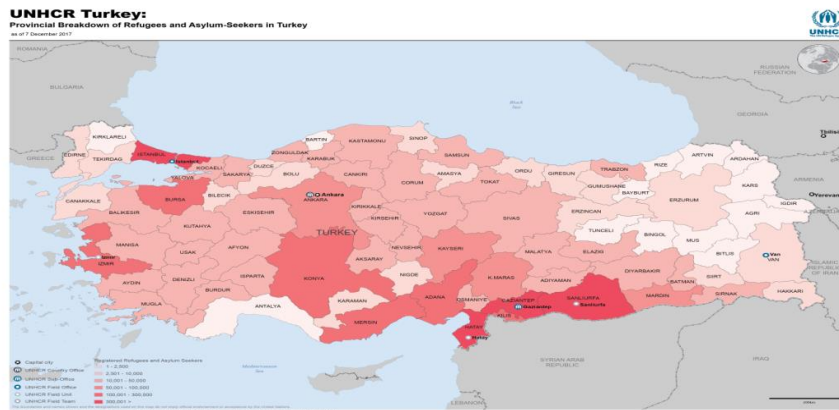
Sisukord.....	2
1. Sissejuhatus	3
1.1. Türgi ja pagulaskriis	3
1.2. ELi reageerimine kriisile ja rahastu loomine.....	3
2. Rahastu toimimine.....	4
3. Rahastamissuutlikkus, rahastamise kestus ja laad	6
4. Rahastu rakendamine	6
4.1. Humanitaarabi	7
4.2. Muu abi	8
5. Järelevalve, hindamine ja audit	11
5.1. Järelevalve ja hindamine	11
5.2. Audit.....	11
6. Teabevahetus ja nähtavus	12
7. Kokkuvõte ja edasised sammud	12

1. Sissejuhatus

Vastavalt komisjoni 24. novembri 2015. aasta otsuse¹ (mis käsitleb liidu ja liikmesriikide tegevuse koordineerimist koordineerimisvahendi kaudu; edaspidi „asjaomane otsus“) artikli 8 lõikele 1 teavitab komisjon Euroopa Parlamenti ja nõukogu korrapäraselt Türgi pagulasrahastu (edaspidi „rahastu“) rakendamisest. Asjaomase otsuse artikli 8 lõike 2 kohaselt annab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule rahastu rakendamisest aru üks kord aastas. Rahastu esimene aastaaruanne avaldati märtsis 2017. Selles kirjeldati rahastu toimimist, esimesi meetmeid selle rakendamiseks, järelevalvet, hindamissüsteemi ja sellega seotud teabevahetust.

1.1. Türgi ja pagulaskriis

Oma geograafilise asendi tõttu on Türgi pagulaste ja rändajate jaoks oluline vastuvõtu- ja transiidiriik. Pagulaste enneolematu sissevoolu tõttu, mis tuleneb peamiselt konfliktidest Süürias ja Iraagis, viibib riigis rohkem kui 3,8 miljonit pagulast ja rändajat – enim kogu maailmas. Siia hulka kuulub 3,5 miljonit registreeritud Süüria pagulast², kellest vähem kui 7 % elab Türgi valitsuse loodud 21 laagris, ning enam kui 300 000 registreeritud pagulast ja varjupaigataotlejat peamiselt Iraagist, Afganistanist, Iraanist ja Somaaliast³. Pagulaste ja varjupaigataotlejate jaotus provintside kaupa on esitatud kaardil leheküljel 3⁴. Sellel sissevoolul on olnud oluline mõju vastuvõtivatele kogukondadele. Türgi teeb jätkuvalt kiiduväärt jõupingutusi suure hulga pagulaste ja rändajate vastuvõtmisel, toetamisel ja võõrustamisel.

1.2. ELi reageerimine kriisile ja rahastu loomine

¹ Komisjoni 24. novembri 2015. aasta otsus C(2015) 9500, mis käsitleb liidu ja liikmesriikide tegevuse koordineerimist koordineerimisvahendi – Türgi jaoks mõeldud pagulasrahastu – kaudu, mida on muudetud komisjoni 10. veebruari 2016. aasta otsusega C(2016)855.

² 8. veebruari 2018. aasta seisuga oli registreeritud 3 506 532 „ajutise kaitse alla võetud süürlast“; allikas: Türgi rändehalduse peadirektoraat, http://www.goc.gov.tr/icerik6/temporary-protection_915_1024_4748_icerik

³ Türgi varjupaigasüsteemi eripära tuleneb asjaolust, et riik on 1951. aasta Genfi konventsiooni 1967. aasta New Yorgi protokollile alla kirjutanud reservatsiooniga. Selle kohaselt ei saa valdav enamik Türgis asuvatest pagulastest taotleda täieõigusliku pagulase staatust, vaid üksnes „tingimuslikku pagulasseisundit“, mis juhul, kui see isikule antakse, annab talle õiguse riigis viibida ainult kuni ajani, mil pagulaseks tunnustatud isik „kolmandasse riiki ümber asustatakse“.

⁴ Allikas: ÜRO pagulaste ülemvolinik ja rändehalduse peadirektoraat, autor: ÜRO pagulaste ülemvolinik, andmed 7. detsembri 2017. aasta seisuga. Sellel kaardil kasutatud nimetused ja materjali esitusviis ei väljenda mingil moel mitte mingit Euroopa Liidu poolset arvamust ühegi riigi, territooriumi, linna või piirkonna või selle ametiasutuste õigusliku seisundi ega selle piiride kohta.

2015. aastal otsustasid Euroopa Liit ja liikmesriigid suurendada oma poliitilist ja rahalist osalust, et toetada Türgi jõupingutusi pagulaste vastuvõtmisel. 29. novembri 2015. aasta ja 18. märtsi 2016. aasta ELi-Türgi avalduste⁵ raames lepiti kokku Euroopa Liidu ja Türgi laiaulatuslikus koostöös, mis põhineb jagatud vastutusel, vastastikustel kohustustel ja kohustuste täitmisel. Riigipeade ja valitsusjuhtide 29. novembri 2015. aasta kohtumisel Türgiga käivitati ELi-Türgi ühine tegevuskava⁶, et aidata Türgil Süüria konflikti tagajärgedega toime tulla.

Vastuseks ELi liikmesriikide üleskutsele anda Türgis pagulaste toetamiseks lisaraha otsustas komisjon 24. novembril 2015 luua Türgi pagularahastu⁷. Rahastu on mehhanism, millega koordineeritakse ELi eelarvevahenditest ja sihtotstarbelise välistuluna ELi eelarvesse kantud liikmesriikide lisatoetustest kättesaadavaks tehtud vahendite kasutuselevõtmist. Neid vahendeid on aastatel 2016–2017 kokku 3 miljardit eurot⁸.

See panus täiendab ja suurendab märkimisväärselt olemasolevat rahastamist Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondlikust usaldusfondist⁹ (ELi usaldusfond), stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendist, Euroopa demokraatia ja inimõiguste rahastamisvahendist ning ühinemiseelse abi rahastamisvahendi riiklikest programmidest, mis on võimaldanud olulisemate partneritega pagulasküsimustes tehtava töö esiplaanile tuua.

18. märtsi 2016. aasta ELi-Türgi avalduse (edaspidi „avaldus“) rakendamisel on 2017. aasta jooksul olnud otsustav roll selles, et EL ja Türgi on rändeprobleemiga tegelenud üheskoos ja tulemuslikult. Avaldus annab endiselt konkreetseid tulemusi, vähendades ebaseaduslike ja ohtlike merereiside arvu ja aidates päästa Egeuse merel inimelusid. Kokku saabus 2017. aastal ELi Vahemere idaosa rändetee kaudu 41 720 rändajat, 2016. aastal oli see arv 182 227. Merel hukkunute arv on oluliselt vähenenud: 2017. aastal hukkus merel 62 inimest, 2016. aastal aga 434.

Rändajate ümberasustamine Türgist ELi toimub kiirenenud tempos: ajavahemikus 4. aprillist 2016 kuni 14. veebruarini 2018 on Türgist Euroopasse ümber asustatud 12 170 Süüria pagulast¹⁰. Tuleks käivitada vabatahtliku humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise kava, mille standardse töökorra kiitsid liikmesriigid heaks detsembris 2017. Kõik selle käivitamiseks vajalikud elemendid ja tingimused on nüüdseks olemas, nagu on sätestatud ELi-Türgi avalduses. See tagab ümberasustamine jätkumise ning pakub ebaseadusliku ELi sisserändamise asemel turvalist ja seaduslikku alternatiivi.

Avalduse täielik ja järjepidev rakendamine nõuab kõikidelt osalistelt pidevaid jõupingutusi ja poliitilist meelekindlust.

2. Rahastu toimimine

Rahastu on koordineerimismehhanism, mis võimaldab võtta kiiresti, tõhusalt ja tulemuslikult kasutusele Türgis asuvatele pagulastele mõeldud ELi abi. Rahastu tagab, et olemasolevatest

⁵ [http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2015/11/29/;](http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2015/11/29/)

<http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>

⁶ [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-15-5860 fr.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5860_fr.htm)

⁷ Komisjoni 10. veebruari 2016. aasta otsus C(2016) 60/03, mis käsitleb Türgi jaoks mõeldud pagularahastut ja millega muudetakse komisjoni 24. novembri 2015. aasta otsust C(2015) 9500.

⁸ Alates aastast 2011 on EL ja liikmesriigid eraldanud Süüria kriisile reageerimiseks kokku ligikaudu 10,4 miljardit eurot. Sellest 4,8 miljardit eurot on tulnud ELi eelarvest.

⁹ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/neighbourhood/countries/syria/madad_en

¹⁰ Allikas: struktuurireformi tugiteenistus.

ELi rahastamisvahenditest eraldatakse vahendeid optimaalselt kas humanitaarabi või muu abina, et pagulaste ja neid vastuvõtivate kogukondade vajadused saaksid täidetud igakülgselt ja koordineeritult¹¹.

Rahastu juhtkomitee annab strateegilisi juhiseid üldiste prioriteetide, toetatavate meetmeliikide, eraldatavate summade ja kasutusele võetavate rahastamisvahendite kohta ning vajaduse korral ka ELi-Türgi ühisest tegevuskavast¹² tulenevate kohustuste Türgi-poolse täitmise tingimuste kohta. Rahastu rakendamise teise aasta jooksul toimus neli juhtkomitee koosolekut: 12. jaanuaril, 31. märtsil, 28. juunil ja 8. novembril 2017. Komisjon kutsus juhtkomitee 9. koosoleku kokku 9. märtsil 2018 ja järgmine koosolek on planeeritud 2018. aasta kevadeks.

Olulisemad põhimõtted, millest rahastu rakendamisel juhindutakse, on kiirus, tõhusus ja tulemuslikkus ning samas usaldusväärse finantsjuhtimise tagamine. Samuti on oluline, et rahastu sekkumine oleks jätkusuutlik ja et toimiks Türgi võimudega ühine vastutus. Prioriteetsed valdkonnad rahastust abi saamiseks määratakse kindlaks, tuginedes igakülgsel sõltumatule vajaduste hindamisele¹³, mille käigus pööratakse eritähelepanu kaitsetumatele rühmadele.

Rahastu koordineerib rahastamist järgmistest välistegevuse rahastamisvahenditest: nõukogu määrus (EÜ) nr 1257/96 humanitaarabi kohta¹⁴, Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend¹⁵, arengukoostöö rahastamisvahend¹⁶, ühinemiseelse abi rahastamisvahend¹⁷ ning stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend¹⁸. Liidu eelarvest rahastatavaid meetmeid rakendatakse liidu finantseeskirjade ja -määruste kohaselt. Need hõlmavad nii otsest kui ka kaudset eelarve täitmist ja Süüria kriisile reageerimiseks loodud Euroopa Liidu piirkondliku usaldusfondi rakendamist. Rahastu projektid jaotuvad ELi rahastamisvahendite¹⁹ vahel järgmiselt:

---

¹¹ Komisjoni 24. novembri 2015. aasta otsus C(2015) 9500, artikkel 2 „Rahastu eesmärgid“.

¹² Vt komisjoni otsuse C(2015) 9500 (mida on muudetud komisjoni otsusega C(2016)855) artikli 5 lõige 1.

¹³ http://avrupa.info.tr/fileadmin/Content/2016_April/160804_NA_report_FINAL_VERSION.pdf

¹⁴ EÜT L 163, 2.7.1996, lk 1.

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 232/2014, millega luuakse Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend (ELT L 77, 15.3.2014, lk 27).

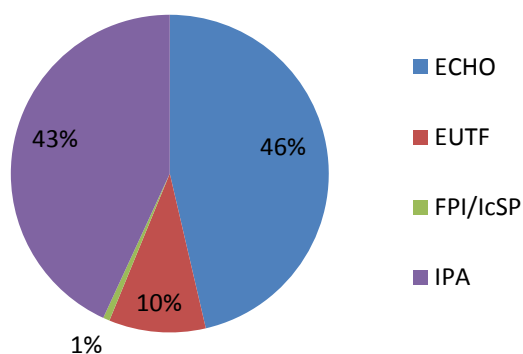
¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 233/2014, millega luuakse arengukoostöö rahastamisvahend (ELT L 77, 15.3.2014, lk 44).

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 231/2014, millega luuakse ühinemiseelse abi rahastamisvahend (ELT L 77, 15.3.2014, lk 11).

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 230/2014, millega luuakse stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend (ELT L 77, 15.3.2014, lk 1).

¹⁹ Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi ja arengukoostöö rahastamisvahendi osamaksud kanti üle vastavalt ühinemiseelse abi rahastamisvahendisse ja ELi usaldusfondi ning rakendati nende rahastamisvahendite raames.

Rahastamisvahendid

Abi rakendamise tingimuseks on see, et Türgi täidab rangelt ELi-Türgi ühises tegevuskavas ning ELi-Türgi 29. novembri 2015. aasta ja 18. märtsi 2016. aasta avaldustes nimetatud kohustusi.

3. Rahastamissuutlikkus, rahastamise kestus ja laad

Rahastu koordineeritav kogueelarve ajavahemikul 2016–2017 on 3 miljardit eurot. Sellest summast tuleb 1 miljard eurot ELi eelarvest, 2 miljardit eurot annavad liikmesriigid²⁰. Liikmesriikide osalus kantakse otse ELi üldeelarvesse sihtotstarbelise välistuluna vastavalt finantsmääruse artikli 21 lõike 2 punktile b ning kantakse vastavalt ühinemiseelse abi rahastamisvahendi ja humanitaarabi eelarveridadele. ELi eelarvest tulevast 1 miljardist eurost võeti 250 miljonit eurot kasutusele 2016. aastal ja 750 miljonit eurot 2017. aastal.

Liikmesriigid maksid rahastusse 2016. aastal 677 miljonit eurot ja 2017. aastal 847 miljonit eurot, millest 1 332 miljonit eurot ehk 87 % oli 2017. aasta lõpuks välja makstud²¹. 2018. ja 2019. aastal on liikmesriikide maksed vastavalt 396 miljonit eurot ja 80 miljonit eurot.

Lähtudes neljandas juhtkomitees ja liikmesriikide valitsuste alaliste esindajate komitees Euroopa Liidu juures peetud aruteludest, pikendati 2016. aasta lõpul rahastu raames tehtavate lõppmaksete tähtaega tehnilistel põhjustel 2019. aasta lõpust 2021. aasta lõpuni, et oleks võimalik alla kirjutada mõningatele juulis 2016 vastu võetud erimeetmes ette nähtud pikemaajalistele lepingutele. See pikendus ei mõjuta asjaomaste tegevuste rakendamist negatiivselt ega mõjuta kuidagi liikmesriikide ega komisjoni poolt rahastusse maksete tegemise ajakava.

Tempo, millega liikmesriigid teevad sisse makseid *rahastusse*, on olnud piisavalt kooskõlas tempoga, millega *rahastust* tehakse nendest sisse maksetest rahastatavaid väljamakseid.

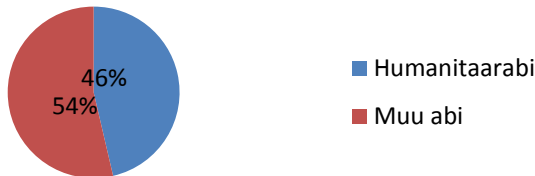
²⁰ Liikmesriikide osaluse jaotusega saab tutvuda siin: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/02/03/refugee-facility-for-turkey/>.

²¹ Kuna tegemist on sihtotstarbelise välistuluga, kantakse teataval aastal kasutamata jääv osalus automaatselt üle järgmisesse aastasse, tingimusel et meede, mille jaoks see on määratud, jätkub ka järgmisel aastal.

4. Rahastu rakendamine

Rahastut rakendatakse humanitaarabi ja muu abi vormis, kusjuures kummalegi tegevussuunale on eraldatud vastavalt umbes 1,4 miljardit eurot ja 1,6 miljardit eurot:

Türgi pagulasrahastu

Humanitaarabiga toetatakse kõige kaitsetumaid pagulasi ja muid isikuid, kes võivad abi vajada, pakkudes neile prognoositaval ja inimväärikal viisil toetust nende põhivajaduste rahuldamiseks ja kaitse saamiseks. Samuti täidetakse selle abil teenuste pakkumises esinevaid lünki, kasutades hädaolukorras tervishoiu ja hariduse tagamisele spetsialiseerunud organisatsioone ja partnereid.

Muu abiga toetatakse pagulaste pikemaajalisi toimetuleku-, sotsiaal-majanduslikke, tervishoiu- ja haridusväljavaateid. Muu abi on suunatud ka kaitsetumatele ühiskonnarühmadele, nt kaitstakse naisi ja tütarlapsi seksuaalse ja soolise vägivalla eest ning parandatakse juurdepääsu seksuaal- ja reproduktiivtervishoiule.

Erilist tähelepanu pööratakse mittesüürlastest pagulastele ja varjupaigataotlejatele. Rahastu sekkumistes püütakse alati kaasata pagulasi vastuvõtvaid kohalikke kogukondi.

Tegevuseelarve seisukohast oli 2017. aasta lõpuks 72 projekti²² kaudu kulukohustused olemas ja lepingud sõlmitud²³ rahastu terve 3 miljardi euro suuruse rahastamispaketi ulatuses. Väljamakseid tehti rohkem kui 1,85 miljardi euro eest²⁴ ehk 62 % ulatuses kogu rahastamispaketist, kusjuures jääksumma makstakse rahastu projektide rakendamise käigus välja hiljemalt 2021. aasta lõpuks. Täielikud andmed on esitatud veebis projektide tabelis²⁵.

Abi on kättesaadav kogu riigis, kuid enamik selle rakendamisest toimub väljaspool laagreid, peamiselt kümnes kõige enam mõjutatud provintsis: İstanbulis, Şanlıurfas, Hatays, Gaziantepis, Mersinis, Adanas, Bursas, Kilises, İzmiris ja Kahramanmaraşis²⁶.

4.1. Humanitaarabi

ELi humanitaarabi andmisel juhendatakse 2007. aasta Euroopa konsensusest humanitaarabi valdkonnas²⁷, milles on ette nähtud, et humanitaarabi andjana peab EL kinni humanitaarabi

²² Ühe projekti puhul on kaasallkiri veel andmata.

²³ Kooskõlas finantsmäärusega võib halduskulude ja tehnilise abi ning järelevalve, hindamise ja auditeerimise kohta lepinguid sõlmida ka pärast 2017. aastat.

²⁴ Sealhulgas summad, mis on Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondlikust usaldusfondist välja makstud, kuid mida ei ole veel ELi eelarvest hüvitatud.

²⁵ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news_corner/migration_en

²⁶ Süüria pagulaste jaotumine provintsidesse on leitav aadressil: http://www.goc.gov.tr/icerik6/temporary-protection_915_1024_4748_icerik

²⁷ Nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate nõupidamise ühisavaldus.

põhimõtetest, milleks on inimlikkus, neutraalsus, erapooletus ja sõltumatus, nagu on sätestatud Lissaboni lepingus (ELi toimimise lepingu artikkel 214) ja humanitaarabi määruses (nr 1257/96)²⁸²⁹.

Rahastu humanitaarabi tegevussuuna alt on eraldatud 1,389 miljardit eurot ja 19 partneriga on sõlmitud kokku 45 humanitaarabiprojekti lepingut, mis hõlmavad põhivajaduste rahuldamist, kaitset, haridust ja tervishoidu. Praeguseks on välja makstud 1,11 miljardit eurot, millest on abi saanud kokku 1 561 940 pagulast³⁰. Humanitaarabi rakenduskava avaldati mais 2017³¹. Allpool on esitatud mõned peamised rahastu humanitaarabialased saavutused aastal 2017³².

Programm „Hädaolukorra sotsiaalne turvavõrk“

EL on programmi „Hädaolukorra sotsiaalne turvavõrk“ kaudu jätkanud sotsiaal-majanduslikult väga haavatavate pagulaste vajaduste rahuldamist. Tegemist on sotsiaalse humanitaarabi programmiga, milles antakse ühe deebetkaardi kaudu iga kuu sularaha, mida võib kasutada ükskõik millisel otstarbel. Veebruaris 2018 oli programmi kaudu igakuiste rahaülekannete näol toetust saanud peaaegu 1,2 miljonit pagulast. Lisaks on Türgi rändealduse peadirektoraat rahastu toetusel kontrollinud rohkem kui miljoni Türgis ajutise kaitse all elava süürlase andmeid. See aitab Türgil, ELil ja tema partneritel pakkuda kaitset vajavatele isikutele paremini suunatud tuge.

Hädaolukordades hariduse andmine

EL on jätkuvalt lihtsustanud pagulaste juurdepääsu ametlikele haridussüsteemidele, vähendades tõkkeid ja andes riskilastele koolis käimist võimaldavaid vahendeid. Tingimuslike haridusotstarbeliste sularahaülekannete programm käivitati 2017. aastal ja see on kõigi aegade suurim ELi rahastatud hädaolukordades hariduse andmise programm. 2018. aasta veebruari seisuga olid tingimuslike haridusotstarbeliste sularahaülekannete programmi kaudu abi saanud rohkem kui 266 000 koolis käiva lapse perekonnad. Lisaks sai igas kuus keskmiselt 6 683 last koolitransporditoetust ja 3 487 laps pagulast said osaleda mitteformaalsetes õppegevustes. Nende tegevuste hulka kuulub mitteformaalsete õppekursuste korraldamine türgi ja/või araabia keeles, koduõppealgatused ja koduste ülesannete klubid. Nende programmide abil on lastel lihtsam siseneda ametlikku haridussüsteemi oma eale vastavas klassis.

Tervishoid

EL on keskendunud võimalike lünkade täitmisele esmatasandi tervishoiuteenustes ja selliste teenuste osutamisele, mida vajavad konkreetselt pagulased ja muud abi vajavad isikud. Provintsid, kus on kõige suuremad pagulaskogukonnad, anti pagulastele kokku 311 447 esmatasandi tervishoiukonsultatsiooni. Lisaks sai 2017. aasta jaanuarist detsembrini 17 913 rasedat sünnituseelset ja sünnitusjärgset arstiabi, 4 912 pagulast sai vaimse tervishoiu

²⁸ Nõukogu 20. juuni 1996. aasta määrus (EÜ) nr 1257/96 humanitaarabi kohta.

²⁹ Euroopa Komisjoni humanitaarabi tugineb iga-aastastele riigipõhiste humanitaarabi rakenduskavadele. Komisjoni ja tema partnerite koostööraamistik humanitaarabi valdkonnas on kehtestatud rahvusvaheliste organisatsioonidega sõlmitavate komisjoni finants- ja haldusraamistiku lepingutega ja valitsusväliste organisatsioonidega sõlmitavate partnerluse raamlepingutega.

³⁰ Sealhulgas nii programmist „Hädaolukorra sotsiaalne turvavõrk“ kui ka eelmistest samalaadsetest programmidest abi saanud pagulased.

³¹ Kätesaadav aadressil: https://ec.europa.eu/echo/sites/echo-site/files/hip_turkey_2017_ver_2.pdf

³² Pagulased võivad olla saanud rohkem kui ühe teenuse ja andmed kattuvust ei arvesta.

teenuseid ja psühhosotsiaalset tuge ning 5 228 pagulast sai operatsioonijärgseid ja taastusraviteenuseid.

4.2. Muu abi

Rahastu muu abi tegevussuuna alt on eraldatud 1,611 miljardit eurot, lepinguid on sõlmitud kokku 27 projekti kohta³³ ja välja on makstud 747 miljonit eurot³⁴.

Programmide koostamisel ja lepingute sõlmimisel esines omavalitsuste taristu valdkonnas hulk probleeme, eriti krediidi- ja laeuelementide lisamisel neisse. Kuna projektid ei olnud veel piisavalt rakendamisküpsed, ei saanud rahastust omavalitsuste taristule lõpuks siiski toetust anda. Seepärast muudeti 2016. aasta juulis³⁵ vastu võetud erimeedet³⁶ 2017. aastal kaks korda. Ühinemiseelse abi rahastamisvahendi komitee heakskiidetud muudatused vastasid samadele põhimõtetele nagu esialgne erimeede.

Kuna tagasipöördujate arv on oodatust väiksem, muudeti lisaks ka aprillis 2016 vastu võetud tagasisaatmise erimeedet³⁷, et parandada Türgi rändehalduse peadirektoraadi suutlikkust rändajaid ja tagasipöördujaid hallata, vastu võtta ja majutada, eriti arvestades inimressursse ja taristut. Selle erimeetme kohaldamisala laiendati, et see hõlmaks kõiki ELi tagasi pöörduvaid rändajaid.

Lisaks otse ühinemiseelse abi rahastamisvahendi kaudu hallatavate³⁸ vahendite eraldamisele toetab rahastu muu abi tegevussuund Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondlikust usaldusfondist 15 projekti kaudu kokku 293 miljoni euroga tervet rida alt üles suunatud meetmeid.

Vahendite jaotus prioriteetsete valdkondade kaupa, v.a humanitaarabi, on järgmine:

---

³³ Ühe projekti puhul on kaasallkiri veel andmata.

³⁴ Selle summa hulgas on ka väljamaksed projektidele, mida rahastatakse Süüria kriisile reageerimiseks loodud Euroopa Liidu piirkondlikust usaldusfondist, kuid mida ei ole veel ELi eelarvest sisse nõutud.

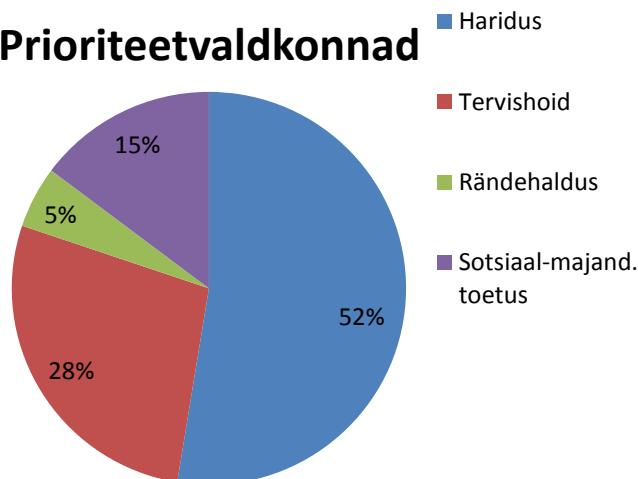
³⁵ C(2016) 4999, komisjoni 28. juuli 2016. aasta rakendusotsus, millega võetakse vastu Euroopa Liidu üldeelarvest aastatel 2016 ja 2017 rahastatav erimeede Türgis asuvatele pagulastele mõeldud hariduse, tervishoiu, omavalitsustaristu ja sotsiaal-majandusliku toetuse kohta.

³⁶ Ühinemiseelse abi rahastamisvahendi suhtes kohaldatava ühise rakendusmääruse artikli 2 lõige 1 lubab komisjonil nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel vastu võtta erimeetmeid. Erimeetmed võetakse vastu ühinemiseelse abi rahastamisvahendi komitee heakskiitva arvamusega ning tehakse teatavaks Euroopa Parlamendile ja liikmesriikidele.

³⁷ C(2016) 2435, komisjoni 19. aprilli 2016. aasta rakendusotsus, millega võetakse vastu Euroopa Liidu üldeelarvest rahastatav erimeede Türgisse tagasisaadetud siserändajate kohta.

³⁸ Rahastu alla kuuluvaid ühinemiseelse abi rahastamisvahendi rahalisi vahendeid hallatakse vastavalt finantsmääruse teise osa IV jaotises sätestatud välistegevust reguleerivatele normidele ja finantsmääruse kohaldamise eeskirjadele. Täpsemat teavet leiab rahastu esimesest aastaaruandest.

Prioriteetvaldkonnad

Kuna enamik lepinguid sõlmiti 2017. aasta lõpupoole, alustati enamiku projektide rakendamist alles 2018. aastal. Siiski on mõnel projektil juba olnud oluline mõju kohapeal.

Haridus

EL toetab haridussüsteemi kõiki etappe alates alusharidusest kuni kõrghariduseni, et mitte kaotada tervet põlvkonda noori.

Rahastu raames antava haridusabi peamine samm on projekt „Promoting Integration of Syrian Children into Turkish Education System“ (süüria laste Türgi haridussüsteemi lõimimise edendamine)³⁹ – 300 miljoni euro suurune otsetoetus Türgi haridusministeeriumile, et edendada süüria laste lõimimist Türgi haridussüsteemi. Selle projekti raames on 31. oktoobri 2017. aasta seisuga türgi keele õpet saanud 312 151 last, keda on õpetanud projekti raames tööle võetud 5 486 türgi keele õpetajat. Samuti on tööle võetud 93 araabia keele õpetajat ja 489 nõustajat. 10 085 süüria last, kes ei käinud koolis, said järeleaitamistunde, et neil oleks lihtsam hakata koolis käima; 43 388 õppurit saavad jätkuvat tugiõpet ning 32 351 saavad kasutada koolitransporti. On alanud kirjatavete ja õpikute jaotamine 500 000 õppurile. Ka selle tegevuse eesmärk on toetada ministeeriumi ning suurendada tema rakendus- ja haldussuutlikkust.

Projekti „Promoting Integration of Syrian Children into Turkish Education System“ täiendavad valitsusväliste organisatsioonide ja ÜRO agentuuride haridusalased tegevused, mida rahastatakse rahastust – nii rahastu humanitaarabi tegevussuunast tingimuslike haridusotstarbeliste sularahaülekannete programmi ja hädaolukordades antava hariduse programmi kaudu kui ka muu abi tegevussuunast. Eritähelepanu pööratakse psühhosotsiaalsete toele ja sotsiaalse ühtekuuluvuse programmidele. Näiteks ÜRO Lastefond on juba korraldanud selliseid programme rohkem kui 35 000 lapsele ja noorele.

Et anda pagulastele kõrgharidusvõimalusi, saavad 332 üliõpilast kolme projekti kaudu stipendiume ja 2018/2019. õppeaastal on kavas toetust saavate õpilaste arvu suurendada.

³⁹ PICTES on lühend ingliskeelsest nimest „Promoting Integration of Syrian Children into Turkish Education System“ (süüria laste Türgi haridussüsteemi lõimimise edendamine).

Rahastu sekkumisi hariduse prioriteetvaldkonnas tehakse lühikese, keskmise ja pika perspektiiviga. Organisatsiooni Kreditanstalt für Wiederaufbau ja Maaailmapanga toel ehitatakse 125 monoliitkonstruktsiooniga koolihoonet ja 50 moodul-koolihoonet, kus igal aastal peaks saama õppida 124 000 lapspagulast⁴⁰. Esimeste koolihoonete ehitamist on alustatud.

Tervishoid

Tervishoiu prioriteetvaldkonnas rahastust antava abi peamine sammad on projekt SIHHAT – 300 miljoni euro suurune otsetoetus Türgi tervishoiuministeeriumile, et tagada pagulaste juurdepääs tervishoiuteenustele. Projekti SIHHAT raames on 31. detsembri 2017. aasta seisuga tööle hakanud 12 sisserändajate tervisekeskust, et parandada esmast arstiabi. Neis keskustes ja 86 muus keskses, mille ministeerium lõi juba enne projekti algust, on 813 töötajat. Pagulased on saanud 763 963 esmatasandi tervishoiukonsultatsiooni ja 217 511 süüria pagulasväikelast on täielikult vaktsineeritud⁴¹. Projekt SIHHAT peaks pakkuma vaimse tervise taastusraviteenuseid kuni miljonile pagulasele. Lisaks sellele osutatakse pereplaneerimisteenuseid, tegeldakse nakkushaiguste ennetuse, tervishoiutöötajate värbamise ja koolitamisega ning ühiskondliku tööga.

Selleks et muuta tervishoiuteenused keskmises ja pikas perspektiivis kergemini juurdepääsetavaks, on hakatud rajama kaht haiglat Hatays ja Kilises, kus on vastavalt 300 ja 250 voodikohta.

Sotsiaal-majanduslik toetus

Sotsiaal-majanduslikul toetusel on otsustav tähtsus pagulaste integreerimisel Türgi ühiskonda ja see soodustab hädavajalikku sotsiaalset ja majanduslikku ühtekuuluvust. Kuna keelebarjäär on üks olulisemaid asjaolusid, mis takistab tulemuslikku lõimumist, pakub rahastu pagulastele türgi keele tunde.

Et parandada pagulaste ja neid vastuvõtivate kogukondade kaitsetumate liikmete tööalast konkurentsivõimet ja integreerumist tööturule, pakuvad uued projektid kutseõpet 15 100 inimesele ning töötusimis- ja nõustamissessioone pakutakse 7 400 inimesele. Ettevõtlust toetatakse nõustamismeetmete kaudu, sealhulgas mikrotoetuste kaudu.

Tööturuasutustele võimaldatav institutsioonilise tugi suurendab Türgi tööhõiveameti suutlikkust pakkuda nõustamist ja töötsiabi; samuti suurendab see Türgi töö- ja sotsiaalpoliitika ministeeriumi suutlikkust jälgida töölubade väljaandmist ja tööhõiveteenuste osutamist.

Rahastust toetust saavad kogukonnakeskused pakuvad laia valikut teenuseid alates koolituskursustest kuni teabe- ja edasisuunamisteenustele, kultuurisündmuste ja kontaktide loomise üritusteni, et suurendada pagulaste ja neid vastuvõtivate kogukondade vastupanu- ja toimetulekuvõimet.

Rände haldamine

Rahastu on katnud 212 süürlase ja 1 076 mittedüürlase tagasisaatmise (transport, majutus) haldamise kulud ning inimesele ette nähtud väljasaatmiskeskuse logistiliste seadmete ja

---

⁴⁰ Lepingud täiendavad ELi piirkondlikust usaldusfondist rahastatavat samalaadset Kreditanstalt für Wiederaufbau projekti, mille maksumus on 70 miljonit eurot ja mida teostatakse väljaspool rahastu raamistikku.

⁴¹ 31. oktoobri 2017. aasta seisuga.

ehituse kulud. 2017. aasta augustist kuni oktoobri lõpuni sai väljasaatmiskeskustes rahastust abi 16 733 rändajat.

Rahastu on aidanud suurendada ka Türgi rannikuvalve otsingu- ja päästeoperatsioonide võimekust. Neile on antud kuus laeva ja 939 Türgi rannikuvalvetöötajat on saanud merepiirihalduse humanitaarnormide alal väljaõppe.

5. Järelevalve, hindamine ja audit

5.1. Järelevalve ja hindamine

Rahastu tulemuste raamistiku esimene kavand esitati juhtkomiteele märtsis 2017 ja sellega algas järelevalve rahastu tasandil. Esimene järelevalvetsükkel käivitati mais 2017 katseprojektina ning 2017. aastal järgnes sellele veel kolm tsüklit. Samal ajal võttis komisjon vastu 14,3 miljoni euro suuruse toetusmeetme rahastu järelevalveks, hindamiseks, auditeerimiseks ja teabevahetuseks.

Järelevalve järeldused esitati juhtkomiteele juunis 2017 ja novembris 2017. Tulemusraamistik vaadatakse läbi neljast järelevalvetsüklit saadud andmete põhjal, et anda juhtkomiteele 2018. aastal ja sellele järgnevatel aastatel põhjalikke ajakohastatud andmeid.

Rahastu järelevalvesüsteemi peaks tehniliselt toetama veebipõhine järelevalveplatvorm, mis peaks hõlbustama andmete koondamist ja analüüsimist⁴² ning edusammude visualiseerimist. Platvorm peaks hakkama täielikult toimima 2018. aasta keskpaigaks.

Samal ajal võetakse kasutusele tehniline abi, et hõlbustada järelevalvemehhanismi eri komponentide integreerimist ja toetada eelarve otsese täitmise raames lepingutes sisalduvat kohapealse järelevalve kohustust.

Kõik rahastu järelevalve terviksüsteemi komponendid peaksid saama täielikult töövalmis 2018. aasta jooksul. Järgmise sammuna alustatakse tööd rahastu hindamiseks.

5.2. Audit

Euroopa Kontrollikoda algatas ametlikult rahastu tulemuslikkuse auditi 17. oktoobril 2017. Kontrollikoja lõpparuanne avaldatakse 2018. aasta lõpuks. Audit keskendub rahastu abi täiendavusele, rakendamisele ja järelevalvele ning pisteliselt valitud humanitaarabi projektidele.

Rahastu üle teostavad finantsjärelevalvet Euroopa Parlament ja nõukogu, sest rahastu on Euroopa Liidu üldeelarve lahutamatu osa.

6. Teabevahetus ja nähtavus

Juba alates rahastu sünnist on selle olulisemate prioriteetide hulka kuulunud nähtavus ja teabevahetus. Rahastul on keskne roll sõnumi edastamisel, et EL toetab jätkuvalt tugevalt pagulasi ja Türgis neid vastuvõtvaid kogukondi.

Koostöö Türgi institutsioonidega on väga hea ning mitu kõrgetasemelist nähtavusüritust, nagu avamistseremooniad ELi volinikega, on olnud edukad. Neid üritusi kajastati laialdaselt nii rahvusvahelises kui ka Türgi meedias. Näiteks projekti SIHHAT käivitamist kajastati Türgi meedias rohkem kui 100 artikliga, mis jõudsid 7,7 miljoni lugejani. Novembris 2017 toimus

---

⁴² Andmeid jaotatakse soo, vanuse, puude (kui see on võimalik ja asjakohane) ja geograafilise asukoha järgi.

Türki kaguosas pressireis koos moodulkoolihoonetele nurgakivi panemise tseremooniaga ning see leidis ulatuslikku meediakajastust⁴³.

Komisjon töötas 2017. aasta alguses välja kommunikatsioonistrateegia. See on üldine raamistik, mille alusel edastatakse teavet rahastu raames seni toimunud tegevuste ja loodud vahendite kohta ning millega püütakse suurendada rahastust toetust saavate meetmete nähtavust. Alates strateegia käivitamisest on koostatud hulk teabematerjale, mis selgitavad rahastu eesmärke ja põhitegevusi.

Rahastul on oma veebileht⁴⁴, kus on seni rakendatud projekte kujutav interaktiivne kaart ja üksikasjalikult rahastu projekte kirjeldav tabel. ELi delegatsiooni veebilehte⁴⁵ on alates selle käivitamisest jaanuaris 2017 külastatud ligikaudu 4 890 korral.

Komisjon on välja töötanud mitmesuguseid trüki- ja veebiteabematerjale. Juhtkomiteele jagati teabelehti ja sotsiaalmeedias avaldati kogu aasta vältel rahastu tegevust illustreerivaid infokaarte. ELi partnerid ja ELi töötajad koostasid mitmesuguste rahastu projektide kohta 36 blogikannet ja 54 videot⁴⁶. Valmistati ette mitu filmi, et propageerida rahastu projekte, mis keskenduvad inimlikku huvi pakkuvatele lugudele. Need avaldati YouTube'is ja neid levitati sotsiaalmeedias ning ELi delegatsiooni veebisaidil inglise ja türki keeles⁴⁷. Lisaks tehakse mitu inimlikku huvi pakkuvat videot, mis avaldatakse nendega seotud sündmuste puhul⁴⁸. Peale selle on komisjon välja andnud 21 pressiteadet ja ELi delegatsioon Ankaras on kohalikul tasandil välja andnud veel 19⁴⁹. Türki trüki- ja *online*-meedias on rahastu kohta avaldatud rohkem kui 350 artiklit.

7. Kokkuvõte ja edasised sammud

Türki pagulasrahastu tegevuseelarve on täielikult lepingutega kaetud. Rahastu on juba andnud hädavajalikku abi pagulastele ja riigis neid vastuvõtivatele kogukondadele. Edasised sammud on:

- kõikide rahastu projektide tulemuslik rakendamine pagulaste ja neid vastuvõtivate kogukondade hüvanguks kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtetega
- rahastu järelevalvesüsteemi täielik kasutuselevõtt 2018. aastal
- rahastu teabevahetustegevuse käivitamine
- juhtkomitee koosolekud korrapäraste ajavahemike järel. Järgmine koosolek toimub 2018. aasta kevadel.

---

⁴³ Sellest visiidist räägiti rohkem kui 500 meediakanalis.

⁴⁴ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news_corner/migration_en

⁴⁵ <https://www.avrupa.info.tr/en/eu-response-refugee-crisis-turkey-710>

⁴⁶ Näiteks jõudis rahastu video, milles kajastati lastekaitsekeskust Ankaras, rohkem kui 300 000 inimeseni.

⁴⁷ https://www.youtube.com/watch?time_continue=5&v=qRVSqKYeZKE

⁴⁸ Vt näiteks <https://www.youtube.com/watch?v=57bSP91KqnY>

⁴⁹ Kõik rahastuga seotud pressiteated on kättesaadavad Euroopa Komisjoni pressiteadete andmebaasist: <http://europa.eu/rapid/search.htm>